

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011
0030 Oslo

Deres ref 22/992-

Vår ref 22/00128

Dato 07.04.2022

Vår sb Karl-Christian Nordby, Karl.C.Nordby@stami.no, Hans Magne Gravseth og Ingrid S. Mehlum

Folkehelse i et livsløpsperspektiv – høringsinnspill

Statens arbeidsmiljøinstitutt viser til brev av 2.mars der Helse- og omsorgsdepartementet ber om innspill til neste Folkehelsemelding.

Statens arbeidsmiljøinstitutt har lest Helsedirektoratets innspill til ny Folkehelsemelding med interesse. Vi har merket oss at helsemessige effekter, i form av helseskade av uheldige arbeidsrelaterte eksponeringer, og i form av bedret helse som følge av positive effekter knyttet til det å stå i arbeid er tydeliggjort i innspillet. Imidlertid kunne vi ønske at arbeidshelsens betydning for folkehelsen og de tilhørende virkemidlene for å oppnå en god arbeidshelse kom enda tydeligere fram i meldingen. Vi har konsentrert våre kommentarer om enkelte sentrale forhold i meldingen, men innser at flere forhold kunne vært belyst i samme hensikt – å tydeliggjøre de virkemidlene som står til rådighet for arbeidslivet for å redusere arbeidsrelatert helseskade og død, og å fremme de helsefremmende aspektene ved et godt arbeidsmiljø.

I innspillet nevnes at sysselsettingen i Norge er stabilt høy og at gjennomsnittlig avgangsalder fra arbeidslivet er høy. Imidlertid savner vi en differensiering av dette utsagnet knyttet til at gjennomsnittsbetraktningen også rommer arbeidstakere med helseeffekter knyttet til skadelig eksponering i arbeidet. I en Sintefrapport fra 2016 (<https://www.sintef.no/globalassets/sintef-teknologi-og-samfunn/rapporter-sintef-ts/rapport-a27430-kostnader-ved-arbeidsrelaterte-sykdommer-og-skader.pdf>) estimeres det, ut fra modeller som er basert på WHO-initiativet Global Burden of Disease, at arbeidsrelaterte dødsfall i Norge i 2013 av de tre hyppigste kategoriene av dødsfall med arbeidsrelatert årsak (lungekreft, lungehinnekreft og kols) utgjør 516 dødsfall. Arbeidsrelatert hjerte- og karsykdom, som vi vet er av en betydelig størrelsesorden, er her ikke vurdert. Basert på samme modell, utgjør dødsfall forårsaket av ulykkesskader bare totalt 65 dødsfall, hvorav 28 er trafikkskader. Potensialet for å redusere forekomst av ikke-smittsomme sykdommer forårsaket av arbeidseksposering er meget stort, og åpenbart størst hos dem som har kortere utdanning. Disse har ofte de dårligste arbeidsmiljøene, og derved høyere risiko for arbeidsrelaterte sykdommer og skader, noe som bidrar til sosioøkonomiske ulikheter i helse. Arbeid fremheves som en kilde til bedre helse, men undersøkelser tyder på dette kun gjelder dersom arbeidsforholdene er gode. Det kan også

Postadresse:
Pb 5330 Majorstuen
0304 Oslo

Besøksadresse:
Gydas vei 8, Majorstuen
0363 Oslo

Telefon: 23 19 51 00
Telefax: 23 19 52 00
Org. nr. 874 761 222

E-post: postmottak@stami.no
www.stami.no

nevnes at arbeidsrelaterte risikofaktorer rangerer som 8. viktigste årsak til død og funksjonstap i Norge for året 2019, basert på Global Burden of Disease-beregninger (healthdata.org, Institute for Health Metrics and Evaluation). Det europeiske initiativet *Strategic Framework on Health and Safety at Work 2021-2027* (EU-OSHA) lanserer en nullvisjon for arbeidsrelaterte dødsfall og fremhever bl. a. tiltak mot eksponering for kreftfremkallende stoffer i arbeid, arbeidstakerinvolvering, arbeidstilsynstiltak mot arbeidsrelaterte muskel-skjelettlidelser, bedre arbeidsforhold i den post-pandemiske verden, og bedret sikkerhet i byggebransjen som forebyggende satsingsområder. Hyppigheten av arbeidsrelaterte dødsfall i Europa er angitt å ha falt fra 6 til 2 tilfeller årlig pr 100 000 arbeidstakere i perioden 1994-2018. I 2018 døde 200 000 arbeidstakere av arbeidsrelatert sykdom, mens 3 300 arbeidstakere døde og 3,1 millioner arbeidstakere ble skadet i arbeidsulykker; noe som oppsummeres som en enorm kilde til uhelse og menneskelig lidelse. Alt dette er argumenter for at forbedringstiltak rettet mot en bedre arbeidshelse er kvantitativt viktige folkehelseiltak. Vi anbefaler derfor at innspillet fra HelseDirektoratet gir arbeidshelse en bredere plass i dokumentet, i tråd med arbeidshelsens betydning for folkehelsen.

Videre fokuseres det på at sosiale ulikheter i helse gir store bidrag til samlet død og uhelse i populasjonen. Det kunne kommet mye tydeligere fram i innspillet at arbeidsrelaterte ulikheter i helse, forårsaket av ulik fordeling av uheldige eksponeringer i arbeid, er lettere tilgjengelig for forbedringstiltak enn mange av de øvrige årsakene til sosiale ulikheter, som genetisk bakgrunn, oppvekstforhold og til dels livsstilsfaktorer. Dermed er også potensialet for å utjevne sosiale forskjeller i helse større for helseulikheter som skyldes arbeidsrelaterte skadelige eksponeringer enn for andre kilder til sosial ulikhet. Bedring av arbeidsmiljøene er også mest sannsynlig forbundet med mindre motstand mot atferdsendring enn individuelle tiltak, som krever endrede livsstilsvalg, og vil dermed også ha større gjennomslagskraft. Statens arbeidsmiljøinstitutt mener at innspillsdokumentet bør vektlegge arbeidshelsens betydning for folkehelse gjennom å omtale betydningen av tilsynstiltak, regulatoriske tiltak og utviklingstiltak. Det kan gjerne fremheves at konkret arbeidsmiljøutvikling i enkeltvirksomheter kan gi viktige bidrag til bedring av folkehelsen, gjennom den dynamikken som ligger i partenes arbeid med arbeidsmiljøet lokalt og oppfølging av arbeidsmiljørisiki basert på oppdatert kunnskap om arbeidshelse.

Innspillet inneholder deler som omhandler muskel-skjelettsykdom og lettere psykiske lidelser knyttet til arbeidseksponering, men omtalen av psykiske arbeidsrelaterte lidelser er knapp og kunne vært utvidet i noen grad.

Bedriftshelsetjenesten som primærhelsetjeneste og de arbeidsmedisinske avdelingene som spesialisthelsetjeneste kunne gjerne nevnes som virkemidler for å oppnå nødvendige arbeidsmiljøforbedringer og derav redusert arbeidsrelatert uhelse, helseulikheter og død. Arbeidshelsefeltets medisinske kunnskapsmiljøer er kilder til forskning og anvendt kunnskap om forbedringsmuligheter i arbeidslivet gjennom forebygging av uheldige eksponeringer og utnyttelse av gode arbeidsforhold i helsefremmende øyemed. Oslo Economics

Postadresse:
Pb 5330 Majorstuen
0304 Oslo

Besøksadresse:
Gydass vei 8, Majorstuen
0363 Oslo

Telefon: 23 19 51 00
Telefax: 23 19 52 00
Org. nr. 874 761 222

E-post: postmottak@stami.no
www.stami.no

(Samfunnsnyttene av bedriftshelsetjenesten, utredning for Arbeids- og sosialdepartementet, 2018) utviklet helseøkonomiske modeller for å beregne kroneverdien av det forebyggende arbeidet i bedriftshelsetjenesten og kom fram til at hver krone brukt på bedriftshelsetjeneste etter arbeidsmiljøloven gir en netto gevinst for virksomheter og samfunnet under ett, gjennom redusert risiko for skader og sykdom relatert til uheldige eksponeringer i arbeidet. Konklusjonen var at bedriftshelsetjeneste som tar utgangspunkt i og fører til forbedringsaktiviteter basert på risikoforhold i den enkelte virksomhet, kaster av seg netto 1 300 mill NOK etter dagens praksis og 2 800 mill NOK etter beste praksis. Denne estimerte avkastningen gir også et bilde av potensialet ved redusert helsetap og omfanget av tapte leveår som er påvirkelig gjennom forebyggende tiltak på arbeidsplassen, med bedret arbeidshelse som resultat.

Med vennlig hilsen

Karl-Christian Nordby
Avdelingsdirektør
Etter fullmakt

Postadresse:
Pb 5330 Majorstuen
0304 Oslo

Besøksadresse:
Gydass vei 8, Majorstuen
0363 Oslo

Telefon: 23 19 51 00
Telefax: 23 19 52 00
Org. nr. 874 761 222

E-post: postmottak@stami.no
www.stami.no

Postadresse:
Pb 5330 Majorstuen
0304 Oslo

Besøksadresse:
Gydas vei 8, Majorstuen
0363 Oslo

Telefon: 23 19 51 00
Telefax: 23 19 52 00
Org. nr. 874 761 222

E-post: postmottak@stami.no
www.stami.no

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 4 pages before this page

Dokumentet inneholder 4 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 4 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 4 sider før denne side

Detta dokument innehåller 4 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foesatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende